

Cronologia Revoluției de la Timișoara din 1989

20 decembrie 1989 – miercuri

Dimineață, forțele de represiune stăpânesc orașul, însă lucrătorii din tot mai multe fabrici refuză să reia activitatea și se adună în curțile unităților pentru a protesta. După ora 10,00, muncitorii ies din unitățile economice și se îndreaptă în coloană spre centrul orașului. Către ora 13,00, dispozitivul militar din fața Operei este dat peste cap. Este ocupată piața, iar un grup de protestatari, în frunte cu Lorin Fortuna, pătrunde în Operă. Liderii Revoluției se vor instala în Balcon, de unde vor vorbi mulțimii impresionante adunate acolo. Știri despre declararea Timișoarei oraș liber vor fi transmise în continuare în străinătate prin grija și efortul Consulatului Iugoslaviei la Timișoara. Zeci de mii de oameni vin din toate colțurile orașului și din alte localități. Sosește la Timișoara prim-ministrul Constantin Dăscălescu, care este surprins de amploarea demonstrațiilor. Intră în negocieri cu reprezentanții protestatarilor aflați în fața Comitetului Județean de Partid, dar nu se ajunge la niciun rezultat. Spre seară, începe operațiunea de eliberare a primelor persoane reținute în timpul evenimentelor de sâmbătă și duminică.

0,10

Incendiu de proporții la Întreprinderea de Aparate Electrice și Măsură (IAEM), întins pe 1.000 mp. Se acționează cu șase mașini de pompieri, presiunea de apă este slabă (JAO).

0,50

Incendiul de la IAEM a fost localizat (JAO).

Incendiu la o casă particulară în zona IAEM. Se trimite mașină (JAO).

În cursul nopții, Generalul Iulian Topliceanu raportează generalului Vasile Milea că Armata 4 se află în faza de finalizare a măsurilor pentru „ridicarea capacității de luptă” (Duțu, 2010, p. 117).

1,30

Pe strada Uranus nr. 19 – 3 indivizi demontează contoarele electrice. (JAO)

7,00

Directorul Întreprinderii Poligrafice Banat, Sergiu Știrbu, declară că șefii de secție au venit la el afirmând că lucrătorii doresc să se alăture demonstrațiilor (Milin, 1997, p. 131).

8,00

Toate întreprinderile din oraș au ieșit în stradă și manifestează, ocupând în special spațiul în fața Comitetului Județean al PCR, spațiul din fața Catedralei, Piața Operei și în alte locuri. Strigă: „Jos Ceaușescu!”, „Jos dictatorul!” și „Azi în Timișoara, mâine în toată țara!”. Numărul manifestațiilor este de zeci de mii. Organele locale au cerut insistent să se folosească Armata, Ion Coman refuzat categoric (Coman 1, 1990; Rado, 2013, p. 14).

8,30

Un recrut face agitație la punctul de recrutare (JAO).

8,50

La Întreprinderea 1 Iunie este agitație la secția de confecții, pornită de la faptul că o muncitoare, Tudora Igna, nu a venit la serviciu (JAO).

8,55

La Întreprinderea Dermatina apar probleme la secția mecanică (JAO).

9,00

Se dă ordin ca tot personalul prezent în clădirea Operei din Timișoara să părăsească instituția, cu excepția ofițerilor de serviciu (Milin, 1997, p. 108).

9,30

De la unul din telefoanele diviziei, generalul Ilie Ceaușescu vorbește cu ministrul Apărării Naționale, general de armată Vasile Milea: îi cere un elicopter. Milea îi aprobă un avion militar. Cu acesta a zburat în aceeași zi la Arad, Oradea și Cluj.

La întreprinderile Electrotimiș, IAEM, Spumotim – oameni cu steaguri se pregătesc să iasă în stradă (JAO).

9,39

La sediul Comtim, din strada 7 Aprilie, în spatele Spitalului de Copii, un autocamion care staționează de câteva zile este încărcat cu butoaie. Nu se cunoaște conținutul lor (JAO).

9,40

Muncitorii de la Întreprinderea Optica se unesc în stradă cu cei de la Electrotimiș și IAEM (Medeleț și Ziman, 1990, p. 21).

9,40

Ioan Savu se află în curtea Întreprinderii de Detergenți și vede venind coloana dinspre Optica, Electrotimiș, IAEM. Se alătură acesteia. Propune ca lozincile să se strige sacadat pentru a fi auzite. La Fabrica Banatul și la Abator au dat peste coloane de militari, dar care s-au retras (Suciu și Bogdan, 2011, p. 403).

9,45

La IAEM, mulțimea a început să spargă geamurile, la Electrotimiș se adună din ce în ce mai multă lume (JAO).

9,51

De la Dermatina se anunță că oamenii părăsesc fabrica vociferând, se strigă sloganuri (JAO).

9,55

Generalul-colonel Gușă ordonă ca două camioane cu militari de la Regimentul 60 să fie pregătite să intervină la IAEM (Rado, 2011, p. 64).

10,00

Gabriel Anastasiu este chemat de generalul-maior Emil Macri, împreună cu șefii Serviciilor I A și B, respectiv lt.-col. Petru Pele și col. Cântărețu, de față fiind și alte cadre. În termeni foarte fermi li se atrage atenția că nu s-au obținut informații relevante pentru Securitate, Macri fiind admonestat de conducere, personal de la generalul-colonel Iulian Vlad. Totodată i s-a ordonat să trimită ofițeri în localitățile de frontieră din județ, pentru a vedea ce se întâmplă acolo (Rado, 2013, p. 117).

10,00 – 11,00

Colonelul Zeca este sunat de cei de la punctul de comandă aflat la sediul Comitetului Județean de Partid (Ion Coman, Radu Bălan, activiști de la Comitetul Municipal de Partid), pe toate cele zece linii telefonice existente, cerând noi forțe pentru a bloca numeroșii manifestanți care se îndreptau spre centru. Informat, generalul Milea, ministrul Apărării Naționale, a reînnoit ordinul de a nu se mai interveni împotriva manifestanților sub nicio formă (Zeca 2, 1990).

Generalul Emil Macri transmite la DSS că grupuri de cetățeni din întreprinderi au încetat lucrul și se organizează pentru a ieși în stradă în mase compacte pentru a demonstra (Macri 2, 1990).

Întors de la Arad, Cornel Pacoste vorbește cu directorul Comtim, Florentin Cârpanu, să aprovizioneze cu prioritate Timișoara, București și Valea Jiului, renunțând la export (Pacoste, 1990).

10,05

Toate forțele militare intră în alarmă și așteaptă încolonate la poartă (Rado, 2011, p. 64).

10,08

Din Dispozitivul 8 se transmite că la UMT se adună oamenii (JAO).

10,11

La IAEM s-a pornit sirena și se dau jos pancartele (JAO).

10,13

La Teatrul Maghiar și Operă se adună angajații sub pretext că fac repetiție (JAO).

10,14

Telefon anonim la Inspectoratul Timiș al Ministerului de Interne. O femeie anunță un participant la demonstrație, Zaha Gheorghe din Cerneteaz (JAO).

10,15

La Electrotimiș, întreaga masă de oameni a ieșit în stradă cu steaguri tricolore și se îndreaptă spre centru. La fel și la IAEM (JAO).

10,21

La Spumotim se dau jos pancartele, iar la Ambalajul Metalic se adună oamenii (JAO).

10,22

Se ordonă colonelului Rotariu să aibă toate forțele pregătite pentru intervenție (Rado, 2011, p. 64).

10,30

Nicolae Dincă, șef de Stat Major la UM 01115, aflat în dispozitiv la Podul Decebal pentru a împiedica afluirea spre centru a demonstrațiilor, primește ordin să nu facă uz de armă, ci să convingă populația să se depărteze. În jurul prânzului, presiunea populației crescuse și a dat ordine soldaților să se îmbarce și să se retragă în cazarmă. Demonstrații au izbucnit în urale (Dincă 1990).

10,30 – 11,00

Se comunică cu țara prin rețeaua de telefonie a CFR (Milin, 1990, p. 155 – 156)

Radu Bălan împreună cu secretarul Comitetului Județean PCR Sofronie Florea au fost la UMT pentru a sta de vorbă cu 2.500 de muncitori care ocupaseră curtea fabricii. După plecarea lor, muncitori ies în stradă (Bălan 3, 1990).

10,36

Regimentul 39 A primește ordin să dubleze paza pe podurile Maria și Mihai Viteazul cu două plutoane, iar Regimentul 32 Mc să dubleze paza la podurile 23 August și Michelangelo (Rado, 2011, p. 64).

10,45

La podul Decebal două TAB-uri de la regimentul 32 Mc în dispozitiv (Rado, 2011, p. 64)

10,50

De pe Calea Buziașului 500 de manifestanți se îndreaptă spre centru (JAO).

10,51

La Întreprinderea 1 Iunie s-a dat drumul la muncitoare acasă (JAO).

10,53

Regimentul 44 Tc primește ordin să bareze trecerea dinspre Calea Buziașului spre centrul orașului (Rado, 2011, p. 64).

10,56

Coloana cu pancarte se apropie de fabrica Banatul. Tramvaiele au fost oprite la capătul Căii Buziașului (JAO20).

11,00

Cu aprobarea generalului Vasile Milea, generalul Ștefan Gușă repetă ordinul de interdicere totală a uzului de armă și permite manifestanților să se deplaseze pe arterele principale din oraș. Până la ora 12, militarii sunt retrași, cu mici excepții, din centrul orașului (Duțu, 2010, p. 119).

Fără a primi vreun ordin, din proprie inițiativă, **lt.-col. Atudoroaie a dat ordin ofițerilor Serviciului II să se retragă din unitățile economice și să vină la sediul inspectoratului. Și-a dat seama că Revoluția a învins (Rado, 2013, p. 157).**

La întoarcerea lui Radu Bălan de la UMT se discută despre instalarea de microfoane la Stadion și Operă. Se renunță la stadion și se instalează microfonul la Comitetul Județean de Partid (Bălan 3, 1990; Coman 2, 1990).

Pleacă o coloană de muncitori de la ELBA. În fața Gării de Nord se întâlnesc cu coloana de lucrători de la Electromotor, iar apoi cu cea care venea din Calea Șagului, pe Bd. 13 Decembrie (azi, Gen. Ion Dragalina). (Milin, 1900, p. 119-121).

11,10

Generalul Borsics L., șeful Marelui Stat Major al armatei ungare, l-a întrebat la telefon pe generalul Nicolae Eftimescu, prim-loctiitor al șefului Marelui Stat Major și șef al Direcției Operații, dacă sunt reale zvonurile privind trecerea armatei române la capacitate de luptă ridicată și folosirea acestora cu tancuri și TAB-uri împotriva poporului. I se răspunde că au fost luate măsuri de ridicare a capacității de luptă ca urmare a „unor incidente provocate la Timișoara de huligani și răuvoitori, care au atacat sediile oficiale și obiective militare”, și că românii nu au pretenții teritoriale și nu vor ataca pe nimeni (Duțu, 2010, p. 119).

11,21

Coloana venită din Calea Buziașului s-a oprit la fabrica Guban și o parte dintre manifestații au intrat în întreprindere (JAO). Ion Savu cere muncitorilor să dea jos pancartele ceaușiste de la intrare (Balint, 2007, p. 81).

11,28

La Săcălaz, șeful de post și ajutorul său au fost urmăriți de 60 de muncitori. Au reușit să fugă și să ajungă la Postul de Miliție, de unde au raportat (JAO).

11,30

Lorin Fortuna întâlnește coloana de demonstrații la Abator (Suciu și Bogdan, 2011, p. 54).

11,35

În dreptul Aleii Sportivilor, Savu se opune celor care doreau să meargă direct la Operă: „Să mergem înainte, să facem ocol cât mai mare pentru a strânge cât mai mulți oameni de peste tot!” (Balint, 2007, p. 81).

11,50

În dreptul Maternității, femeile ies cu copiii în brațe, la fel și medicii. Se strigă „Aveți grijă de copiii noștri!” (Balint, 2007, p. 81).

11,55

Capul coloanei a ajuns în Bulevardul Mihai Viteazul. Se scandează: „Unde ne sunt morții?” (Milin, 1990, p. 118), „Să fie judecat, aicea în Banat!” și „Criminal de Scornicești, pentru morți ai să plătești!” (Suciu și Bogdan, 2011, p. 171).

12,00 – 12,20

La Consulatul Iugoslaviei, demonstrațiilor li se adresează viceconsulul Slobodan Krečković, care le-a spus că este o problemă internă românească, iar poporul român este capabil să-și rezolve problemele sale. A adăugat că „omenește trăiește alături de ei” și a plâns (Milin, 1990, p. 119).

12,00 – 13,00

Sosesc demonstrații în fața sediului Comitetului Județean de Partid (Mihalache 2, 1990). Se apreciază că numărul manifestațiilor este de 50-70.000 (Balint, 2007, p. 85).

12,15

Ajunge primul detașament din Regimentul 60 la Podul Decebal (Rado, 2011, p. 64).

12,19

În spatele coloanei, în dreptul Sălii Olimpia se află un tractor cu două remorci plin cu butoaie. Coloana scandează „Vrem morții și răniții!” (JAO).

12,20

La UMT, coloana a ieșit și pleacă spre oraș. Scandează „Vrem morții și răniții!” (JAO).

12,24

De la Electrobanat, circa 200 de persoane s-au pus în mișcare spre oraș. Scandează lozinci (JAO).

12,27

La Electromotor, oamenii sunt strânși în curte. Trei tineri din stradă le spuneau ceva peste gard.
12,30 – 13,00

Apar câțiva tehnicieni de la telefoane. Erau trimiși de la județ ca să monteze în balconul Operei o stație de amplificare. Se spunea că urma să vorbească de acolo Dăscălescu (Milin, 1997, p. 108).

12,36

De la Electrobanat, circa 300 de oameni se îndreaptă spre centru, iar pe Podul Michelangelo circa 50-60 vin spre centru (JAO).

12,43

De la ELBA, coloana a ajuns la gară, altă coloană din zona Sinaia se îndreaptă spre gară (JAO).

12,49

Col. Popescu solicită ca mașina cu nr. 31 TM 9276 să fie lăsată să intre în centru, deoarece este cu sonorizarea (JAO).

12,53

11 cetățeni ruși ajunși în Timiș solicită să fie lăsați să iasă din țară prin punctul Valcani (JAO).

12,54

Din spatele Consulatului Iugoslaviei, circa 300 de persoane cu drapelul se îndreaptă spre centru (JAO).

13,00

Coloana venită dinspre zona Gării de Nord ajunge în fața Catedralei. Mulțimea se oprește câteva minute, pomenindu-i pe cei morți (Milin, 1990, p. 121).

În zonă ajunge și coloana venită din Calea Buziașului. În fața Primăriei, o formație militară le barează drumul cu armele îndreptate spre ei. Puhoiul de lume nu poate fi oprit, militarii cedează și se retrag (Suciu și Bogdan, 2011, p. 406).

13,00 – 13,15

Forțele militare din fața Primăriei se retrag pe Bulevardul Victoriei (Milin, 1990, p. 121). O parte se retrage în clădirea Cinematografului Capitol (Medeleț și Ziman, 1990, p. 21-22).

13,11

Pe Aeroportul Internațional Timișoara aterizează avionul special cu prim-ministrul Constantin Dăscălescu, însoțit de Emil Bobu, secretar al Comitetului Central al PCR (JAO).

13,20

Manifestanții merg spre Operă, în fața căreia se formează un semicerc deschis sub fațada clădirii (Milin, 1990, p. 124).

13,22

Ilie Matei raportează că vecinii strigă lozinci dușmănoase. Solicită un subofițer de Miliție la el acasă (JAO).

13,26

Zona Spitalului Județean s-a golit de lume (JAO).

13,30

Lorin Fortuna, urmat de alți demonstranți, pătrunde în clădirea Operei (Suciu și Bogdan, 2011, p. 58).

Acțiune de ocupare a Pieței Operei de Armată. Forțele au înaintat dinspre Piața Maria spre Piața Operei. Comandanții dau ordinul de înaintare, soldații, dezorientați de demonstranți, refuză. În piață, oamenii se urcă pe transportoarele blindate, cu steaguri în mâini. Are loc momentul fraternizării (Suciu și Bogdan, 2011, p. 209).

Constantin Duma face primele fotografii cu mulțimea din piață. Este bruscat de niște oameni care nu doreau să fie fotografiați, de teamă. Îl salvează faptul că e recunoscut ca fiind fratele revoluționarului Duma, de la Electrotimiș, care era la balcon (Suciu și Bogdan, 2011, p. 310).

Cameramanul Mircea Radu filmează pe treptele Operei sosirea demonstranților. E oprit de către demonstranți să mai filmeze (Suciu și Bogdan, 2011, p. 316).

13,40

Constantin Duma și Mircea Radu au bătut la ușile unor apartamente din blocul cu Lactobarul, dar nu li se deschide, doreau să fotografieze și să filmeze de sus piața (Suciu și Bogdan, 2011, p. 311).

13,40

Mulțimea s-a strâns în Piața Operei. A fost rupt cordonul (JAO).

13,46

Pe lângă Fabrica de Pâine, 300 de demonstranți (JAO).

13,55

Din Dispozitivul 2 se comunică informația că o coloană se îndreaptă spre Penitenciar (JAO).

Se dă ordinul ca toate trupele să se retragă în cazărmi și să treacă la apărarea circulară (Rado, 2011, p. 19).

14,00

Constantin Dăscălescu și Emil Bobu ajung la Comitetul Județean de Partid (Bălan 3, 1990; Rado, 2011, p. 19). Ora exactă este controversată, sursele plasând sosirea între 13,00 și 14,40. Emil Bobu constată că sunt zeci de mii de oameni în jurul clădirii. Aceștia cereau înlăturarea lui Ceaușescu, a dictaturii, alegeri libere, deschiderea granițelor, eliberarea arestaților, morții să fie predați familiilor, condiții mai bune de trai și prezentarea la radio și TV a situației reale din Timișoara. I-a raportat aceste doleanțe lui Ceaușescu, sosit între timp din Iran, mai puțin demiterea lui și schimbarea guvernului. După multe insistențe, Ceaușescu e de acord cu eliberarea arestaților și redarea morților familiilor acestora, restul de solicitări urmând a fi rezolvate după plecarea lor din Timișoara (Bobu, 1990).

14,05

Piața Operei este plină. Sunt câteva mii de manifestanți. În centru este un TAB între civili, aceștia sunt sus pe el (JAO).

14,10

Încep cuvântările din balconul Operei. În piață sunt aproximativ 100.000 de oameni (Milin, 1990, pp. 128-129).

14,14

Col. Ion Popescu solicită foarte urgent un gigafon de vorbit la Comitetul Județean (JAO).

14,15

Vin noi și noi coloane cu muncitori de la UMT și alte întreprinderi (Medeleț și Ziman, 1990, p. 23).

14,35

Dinspre I.J.T.L. vine o coloană de oameni cu steaguri tricolore (JAO).

Lorin Fortuna invită în balconul Operei câte doi delegați de la fiecare întreprindere pentru a se face un Comitet de Inițiativă pentru fondarea Frontului Democrat Român (Suciu și Bogdan, 2011, p. 63).

14,40

O primă formulă de comitet de acțiune este: Lorin Fortuna – președinte, Claudiu Iordache – secretar, Nicolae Bădilescu și Traian Maria – membri (Balint, 2007, p. 84). Lorin Fortuna citește de la balcon lista primului comitet: președinte Lorin Fortuna, vicepreședinte Eustațiu Cornel, secretar Claudiu Iordache, membri: Ciura Alexandru, Chiș Ioan, Vranceanu Traian, Florescu Viorel, Bădilescu Nicolae, Munteanu Mihaela, Săsăran Gruia, Simioana Gheorghe, Buhăianu Dinu, Predonean (?) Adriana, Dunca Romeo (Oșca, 2010, p. 167).

14,50

Se organizează sistemul de apărare al revoluționarilor din clădirea Operei, condus de Sorin Oprea. La etajul superior, o nouă gardă este condusă de Ioan Curuțiu (Balint, 2007, p. 84).

14,30 – 15,00

Se constată că în foaier sunt aproape 50 de oameni într-o mare debandadă. Se decide să rămână

acolo doar cei decizi să se adreseze mulțimii de la balcon. Rămân doar câteva persoane: Fortuna, Ivan, Săsăran, Ciura, Eustațiu, Luminița Bădilescu, Iordache, Haidău, Chiș, Ghilea, Băcanu (Balint, 2007, p. 84).

15,00

Ion Coman îi solicită lui Constantin Dăscălescu să discute cu demonstrații (Rado, 2011, p. 19). În balconul Comitetului Județean al PCR apar Radu Bălan și Constantin Dăscălescu pentru a pacifica oamenii. Se montează un megafon puternic (Medeleț și Ziman, 1990, p. 22).

15,30

Este trimisă din partea Biroului Executiv al FDR, de la Operă, o primă delegație la Comitetul Județean de Partid, delegație compusă din Bădilescu și Adrian Sanda (Oșca, 2011, p. 203).

Când a venit de pe balcon, Dăscălescu i-a reproșat lui Popescu ordinul dat de retragere a militarilor. Acesta primise ordinul de la Radu Bălan (Popescu, 1989).

16,31

La Catedrală, pe scări, un cetățean vorbește mulțimii (JAO).

16,40

La Catedrală se trag clopotele, lume foarte multă (JAO).

Actorul Eugen Moțățeanu urcă la balconul Operei și se adresează mulțimii. A recitat multe versuri pe toată perioada celor trei zile (Suciu și Bogdan, 2011, pp. 475-477).

17,00

Se trimite la Consulatul Iugoslav o listă de aproximativ 20 de persoane, conducerea FDR, pentru a fi transmisă în exterior. Lista, în două exemplare, a fost trimisă cu două delegații diferite, una condusă de Adrian Misarăș și a doua de Beni Oprea (Milin, 1997, p. 113).

Apel la grevă generală în oraș (Milin, 1990, p. 145).

17,00 – 17,30

Vine primarul Petru Moț la intrarea artiștilor de la Operă, dar nu vrea să urce în clădire. S-a dus undeva în spate, s-a întreținut cu Lucia Nicoară, directoarea Teatrului (Milin 1990, p. 146).

17,00 – 19,00

În urma discuțiilor cu reprezentanții demonstrațiilor și cu Ceaușescu, se ordonă ca persoanele reținute să fie eliberate, iar a doua zi, morții să fie predați aparținătorilor (Rado, 2011, p. 19).

17,07

Peste 1.500 de oameni cu lumânări vin spre Operă (JAO).

17,30

A fost dezarmat un ofițer de la UM 01942 și un soldat de la 01864. Armele au fost distruse (JAO).

18,00

Sunt eliberați o parte din cei arestați (Duțu, 2010, p. 124).

Ing. Ioan Olaru, de la Direcția Radioteleviziune, ia decizia de a porni stația de emisie a postului de Radio Timișoara, dar nu se poate, din cauze tehnice, dar și a obstrucției Securității (Suciu și Bogdan, 2011, p. 500).

Radu Bălan și Cornel Pacoste coboară în fața Consiliului Județean, unde stau de vorbă cu oamenii. Discută cu Ioan Marcu. Apoi, în Consiliul Județean urcă o delegație a celor aflați în stradă (Bălan 3, 1990).

18,15

Sunt chemați doi oameni din popor pentru a dialoga cu șefii de la București. Ioan Savu spune că trebuie să fie o delegație semnificativă formată din 8-13 oameni. Au format ad-hoc o delegație, la început alcătuită din cinci oameni, și au urcat în sala de ședințe a Comitetului Județean de Partid (Suciu și Bogdan, 2011, p. 408-411). În ceea ce privește componența delegației, aceasta diferă în funcție de sursele de informare. Astfel, după Balint, era formată din Ion Marcu, Sorin Oprea, Petre Petrișor, Ion Savu, Adela Săbăilă, prof. Virgil Muregan Socaciu, Petru Boroșoiu și Valentin Vinter (Balint, 2007, p. 86). După Oșca, în componența ei erau Ioan

Savu, Petre Petrișor, Ion Marcu, Ion Curuțiu, Petru Hurezan, Cornel Eustațiu, Marin Pisică, Sorin Oprea, Petru Boroșoiu, Ion Săsăran, Victoria Vasoi, T. Barna, Rodica Stima, Ion Monoran, Nicolae Vârlan, Aurel Ghilea (Oșca, 2011, p. 178). Milin susține că Sorin Oprea urcă împreună cu 13-18 persoane în sala de ședințe de la etajul I. El i-a cerut lui Dăscălescu demisia (Milin, 1990, p. 132).

18,40

Ilie Stepan apare în balconul Operei și cântă „Hora Unirii” și „Deșteaptă-te, Române!”. „Mi-am zis *domnule, în seara asta trebuie să cânt, și voi cânta orice se va întâmpla după aceea!*” Toată mulțimea cântă cu el. „Cele mai emoționante momente din cariera mea de muzician, cea mai înălțătoare, cea mai tulburătoare stare pe care am trăit-o ca om al scenei” (Suciu și Bogdan, 2011, p. 134).

19,00

Reprezentanții revoluționarilor ies în balcon din când în când, să se vadă că nu au pățit nimic (Milin, 1990, p. 132).

Se citește lista de revendicări a Comitetului cetățenesc, impusă în discuțiile cu prim-ministrul Constantin Dăscălescu:

1. Demisia președintelui Ceaușescu.
2. Demisia Guvernului.
3. Alegeri libere.
4. Înființarea unei comisii de anchetă pentru lămurirea evenimentelor de la Timișoara.
5. Tragerea la răspundere penală a celor vinovați.
6. Punerea imediat în libertate a deținuților politici.
7. Cine a dat ordin să se tragă la Timișoara?
8. Restituirea morților familiilor pentru a fi îngropați creștinește.
9. Apariția în aceeași seară la TVR a lui Ceaușescu pentru a informa opinia publică despre situația reală de la Timișoara.
10. Libertatea presei.
11. Libertatea radioului și a televiziunii.
12. Reforma învățământului (Oșca, 2011, 162).

19,00

Conducerea închisorii va da drumul la motoarele unor automobile pentru a acoperi strigătele manifestanților (Medeleț și Ziman, 1990, p. 24).

19,00 – 22,00

Reținuții au trecut cu mașinile prin fața sediului Comitetului Județean al PCR, au coborât și s-au amestecat în mulțime (Coman 1, 1990).

Familia Bândariu, tată și fiu, sunt transportați cu duba în oraș și eliberați între Piața Libertății și Piața Unirii. Mama este eliberată în aceeași seară undeva înspre UMT. Virgil Hosu este eliberat din închisoare în preajma Pieței Unirii (Suciu și Bogdan, 2011, p. 164). Viorel Sasca este eliberat la ieșirea din Timișoara spre Arad (Suciu și Bogdan, 2011, p. 246).

Toate dosarele anchetate de procurori sunt ridicate de către șeful Secției de cercetare penală din Miliția Județeană Timiș, locotenent-colonel Tufariu. Persoanele reținute sunt rând pe rând eliberate. Au fost întocmite în jur de 200 de dosare, din care doar pentru zece a fost pornită acțiune penală (Rado, 2011, p. 57).

19,42

Maiorul Popovici transmite din Complexul Studentesc că pe Bulevardul Eroilor vine spre centru o coloană mare care vociferează (JAO).

20,05

Un pion „F” (de la Serviciul de Filaj) anunță că a obținut informația că demonstrații vor să ocupe postul de radio și să se unească cu Armata (JAO).

20,07

Serviciul Circulație anunță că populația afluește din nou spre centru (JAO).

20,28

În spatele Consiliului Județean, demonstrații au forțat portbagajul unui autoturism și se pare că întind un fir (JAO).

20,30

Nicolae Ceaușescu semnează decretul prezidențial cu privire la instituirea Stării de Necesitate pe întreg teritoriul județului Timiș, prin care „toate unitățile Armatei, Ministerului de Interne și formațiunilor Gărzilor Patriotice sunt puse în stare de alarmă”. Concomitent, se interzic „orice întruniri publice, precum și circulația în grupuri mai mari de cinci persoane” (cu excepția persoanelor care lucrează în schimbul de noapte, este interzisă circulația pe timpul nopții începând cu ora 23) etc. Apoi, ordonă constituirea unor detașamente de luptători ai Gărzilor Patriotice din județele Dolj, Olt și Vâlcea (circa 25.000 de oameni), înarmați cu bâte, pentru a fi trimiși la Timișoara în vederea reprimării demonstrațiilor, și cere lui Barbu Petrescu să organizeze pentru a doua zi un miting în București la care să participe 100.000 de „oameni ai muncii”, care să condamne evenimentele de la Timișoara (Dușu, 2010, p. 126).

20,35

Petre Ene, șef de tren în stația București-Grivița, primește ordin de la șeful de tură Nicolae Georgescu să însoțească un tren suplimentar pus în circulație cu ocazia sărbătorilor de iarnă, este vorba de un tren accelerat cu 10 vagoane în direcția Suceava. Când se prezintă cu însoțitorul său Ștefan Viorel Nițu la garnitură, niște civili îi dau ordin să stingă luminile la vagoane și să schimbe tablele indicatoare de rută. Se va suplimenta garnitura cu încă patru vagoane și șeful de tură de la Gara de Nord București îi spune că va pleca la Timișoara cu membri ai Gărzilor Patriotice și că circulă până la Caracal fără oprire. În gara Caracal a staționat 45-50 de minute pentru a îmbarca membrii Gărzilor Patriotice.

21,30 – 22,00

O grupă de militari înarmați s-a apropiat dinspre strada Paciurea de clădirea Județenei de Partid. Masa a blocat clădirea din toate părțile (Milin, 1990, p. 140).

21,50

Agitație mare în fața Consiliului Județean al PCR. În spate se mișcă un TAB (JAO).

Se stinge lumina în Piața Operei și se oprește amplificarea (Milin, 1990, p. 141).

22,00

Directorul Regionalei CFR, Ioan Tirla, primește telefon să anuleze trenurile cu plecare spre Iași. Intervin oameni de la FDR, care spun să nu se anuleze, pentru că autoritățile doreau să nu se știe în Moldova ce e la Timișoara. După ce telefonează la Dincă și Postelnicu și nu primește niciun răspuns, pe propria răspundere acesta nu anulează trenurile (Milin, 1990, p. 157-158).

În Piața Operei s-a comunicat ca a doua zi să nu meargă nimeni la lucru și să se întâlnească din nou la orele 9,00 acolo (JAO).

22,03

În spatele Comitetului Județean al PCR, mulțimea aprinde lumânări (JAO).

22,13

Un anonim comunică la 17222 (Miliție) că s-au scos tancurile din Calea Girocului și dacă se trage un foc la Comitetul Județean PCR sar în aer Solventul și Azurul. Susține că are legătură directă cu cei adunați acolo (JAO).

22,25

Arde Primăria de la Lugoj (JAO).

22,30

De la Comitetul Județean al PCR, omul de legătură al Securității anunță că soldații au ajuns cu bine, sar gardul și reușesc să intre. Este vorba de trupele venite să-i evacueze pe Constantin Dăscălescu și Emil Bobu (JAO).

22,35

Parașutiștii de la Caracal reușesc să intre în Comitetul Județean al PCR. În spatele clădirii s-a adunat multă lume (JAO).

23,00

Intră în vigoare decretul privind instituirea stării de necesitate pe întreg teritoriul județului Timiș (Duțu, 2010, p. 127).

Din ordinul lui Nicolae Ceaușescu, Ion Coman îl numește pe generalul Victor Stănculescu în funcția de comandant militar al Timișoarei (funcție neprevăzută în regulamente) și-i cere să citească din balconul Comitetului Județean de Partid decretul de instituire a stării de necesitate. Victor Stănculescu se eschivează și se internează în spital, invocând o criză biliară. Într-un asemenea context, decretul este citit de către generalul Mihai Chițac (Duțu, 2010, p. 127).

23,15

În curba de la Beregsău Mare spre Jimbolia, 50 de persoane devastează toate mașinile care vin (JAO).

23,17

Două persoane au spart inscripțiile din fața Comitetului Municipal al PCR (JAO).

23,38

Pleacă din București o Dacie Break și două dubițe TV cu un medic și secretarul de stat Dan Georgescu. La ora 6,00 vor fi în Timișoara, aducând medicamente și materiale medicale la Spitalul Județean (JAO).